

KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİNİN MESLEKİ YETERLİKLERİ**

Yrd. Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK*

Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi

akyureks@erciyes.edu.tr

Özet

Kur'an öğretimi uzun yıllardır süregelen bir gelenektir. Cumhuriyet döneminde de Kur'an öğretimi bazı örgün eğitim kurumlarında ve Kur'an Kursu'nda devam etmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Kur'an kurslarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin sayısının giderek arttığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu gün hala bir Kur'an Kursu öğreticisinin hangi niteliklere sahip olması gerektiği ortaya konmuş değildir. Kur'an Kursu öğreticisinin görevleri dikkate alındığında onun öğretim hizmetini etkin bir şekilde yürütebilmesi için alan bilgisi, eğitim-öğretim bilgi ve becerisi, genel kültür olmak üzere üç temel alanda yeterli olması gerekmektedir.

Anahtar Kavramlar: Din öğretimi, Yaygın Din Öğretimi, Kur'an Kursu, Kur'an Öğretimi, Yeterlik, Öğretici Yeterlikleri.

Abstract

Teaching Quran is a tradition that continuous from past to now. Also in the Republic of Turkey, teaching Quran is continues at some of schools and Quran Courses. From the first years of the Republic, numbers of the Quran Courses, teachers and students have been increasing more and more. However, the qualifications which must be acquired from the teachers of the Quran Courses haven't been clarified yet. In considering of, the role of the teachers of the Quran Courses, they must have qualifications on theological knowledge, instructional knowledge and skills, general cultural knowledge. These qualifications are must be acquired to achive effectively on teaching Quran.

Key Concepts: Religious Teaching, Informal Religious Education, Quran Courses, Teaching Quran, qualification, qualifications of teacher

1. Giriş:

Kur'an öğretimi Hz. Peygamber döneminde başlayan ve günümüze kadar süregelen bir gelenektir.¹ Allah, Kur'an'ı Hz. Peygambere göndermiş ve ona öğ-

** Bu makale 11-12 Mart 2004 tarihlerinde E.Ü. İlahiyat Fakültesi ve Diyanet İşleri Başkanlığı işbirliği ile Kayseri'de düzenlenen "Din Görevlilerinin Yeterlikleri" konulu tartışmalı ilmi toplantıda sunulan tebliğin geliştirilmiş şeklidir.

* Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı

¹ Bu geleneğin oluşmasında gerek Kur'an ayetlerinin gerekse Hz. Peygamberin hadislerinin büyük rolü vardır. Örneğin "Ey İnananlar, size Rabbinizden bir öğüt, göğüslerde olan sıkıntılara bir şifa ve inananlara bir yol gösterici ve rahmet gelmiştir." (Yunus Suresi, 57). Benzer ayetler için Bkz.: İsrâ Suresi, 9-10; İbrahim Suresi, 1; "Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir." (Buhari, Sahih: VI.108).

retmiştir. Hz. Peygamber de onu diğer insanlara öğreten ilk öğretmendir.² Hz. Peygamber, daha hayatta iken bir çok sahabeye Kur'anı öğretmiş, ezberletmiştir. Onun döneminde Kur'an öğretimi önce evlerde (Kendi evi, Erkam'ın evi, Hz. Ebubekir'in evi) başlamıştır. Medine'de Hz. Peygamberin açtığı suffa aynı zamanda bir Kur'an okulu idi. Din öğretiminin sistematik olmadığı ve branşlaşmasının başlamadığı o dönemde Kur'an öğretimi, din öğretimi ile eş anlamlı idi. Dini öğrenmek, Kur'an'ı öğrenmekti.³ Kur'an öğretimi her tür eğitim faaliyetinin temelini oluşturuyordu. Eğitim kurumlarında da Kur'anın öğretimi önemli bir yer tutuyordu. Çocuklara okuma yazma, dört işlem, dini bilgiler ve Kur'an okuma gibi konular kütaplarda öğretiliyordu.⁴ Daha sonra Kur'an öğretimi mescid, cami, medrese gibi kurumlarda yapılmış, branşlaşmaya başlamıştır.

Kur'an'ı öğrenmek ve ezberlemek İslam dünyasında ayrıcalıklı konumunu sürekli muhafaza etmiştir. Daha Hz. Peygamber döneminde bir çok kişi Kur'an'ı ezberlemiş ve "Kurra" adıyla anılır olmuştur. Kurumlaşmanın başlaması ile medreselerin içerisinde Kur'an öğretimine devam edilmiş; hafız yetiştirmek amacıyla "Dar'ul Kurra" "Dar'ul Huffaz" gibi ihtisas medreseleri kurulmuştur.⁵

Cumhuriyet döneminde Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile örgün din eğitime öğretimine dönük köklü düzenlemeler yapılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kur'an öğretimi örgün eğitim kurumlarının (İlahiyat, İmam Hatip Mektepleri, İlmektepler) yanısıra Cami, Kur'an Kursu, tekke, zaviye gibi yaygın eğitim kurumlarında da yapılmıştır.⁶ "Şer'iyeye ve Evkaf ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaletlerinin İlgasına Dair Kanun" ile Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti kaldırılmış, yerine Diyanet İşleri Reisliği kurulmuştur.⁷ Örgün din öğretimi kurumu olan Dar'ul Kurra'lar kapanmış, ancak Kur'an öğretimi bazı örgün eğitim kurumlarında ve Kur'an Kursu'nda devam etmiştir.⁸ Kur'an Kursları, Diyanet İşleri Reisliği'ne bağlı olarak 1925 yılında 10 kişilik bir kadro ile eğitim-öğretime başlamıştır.⁹ O tarihten itibaren

² M. Şevki Aydın, "Muallim Peygamber", E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 9, Kayseri, 1996, s. 63.

³ Beyza Bilgin-Mualla Selçuk, Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri, Akid Yay., Ankara, 1991, s.3.

⁴ Ahmed Çelebi, İslamda Eğitim Öğretim Tarihi, Ter: Ali Yardım, Damla Yay., İstanbul, 1983, s.38-39

⁵ Nebi, Bozkurt, "Dar'ül Kurra", DİA, VIII, İstanbul, 1993, s. 943; Ziya Kazıcı, "Bir Eğitim Kurumu Olarak Dar'u-l Kura", Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000, s.36.

⁶ Ramazan Buyrukçu, Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği), Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001, s. 36.

⁷ 3 Mart 1340/ 1924 tarih ve 429 nolu kanun. Ramazan Buyrukçu, Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği), s. 38.

⁸ Ziya Kazıcı, "Bir Eğitim Kurumu Olarak Dar'u-l Kura", s. 39; 3 Mart 1340/1924 tarih ve 430 nolu Tevhid-i Tedrisat Kanunu.

⁹ Cahit Baltacı, "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", Kur'an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000, s.16.

ten bu güne kadar “varlığını sürdüren ve hiç kapanmayan yegane din eğitimi kurumu”dur.¹⁰ Kur’an Kursları, Cumhuriyetin ilk yıllarında zor şartlarda sınırlı imkanlarla ve oldukça az bir öğretici kadrosu ile eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Yıllar geçtikçe sayılarında ve imkanlarında artışlar olmuştur.¹¹

Kur’an Kurslarında yürütülen din eğitim-öğretimi ve öğretmenlerin niteliği tartışma konusu olmuştur.¹² Kur’an Kurslarındaki öğretmenlerin niteliği Türkiye’deki din eğitim-öğretimi faaliyetinin niteliğinin gelişimi ile doğru orantılı olarak ilerlemiştir. Önceleri yüzünden Kur’an okumayı bilenlerin yaptığı hizmet, bu gün fakülte mezunlarının da aralarında bulunduğu öğretmenlerce yapılmaktadır. Din hizmetlerini yürütenlerin belli yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Bu din hizmetinin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Kur’an Kurslarında yürütülen eğitim-öğretim hizmetinin niteliği de büyük oranda öğreticinin niteliğinden etkilenmektedir.¹³ Öğreticinin öğretim hizmetini verimli bir şekilde yürütebilmesinde onun sahip olduğu yeterliklerin rolü çok büyüktür.

Yeterlik, genel olarak ferdin görevleri ile ilgili rollerini kurumun hedef ve amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmesi için gereken bilgi, beceri ve tutumları ifade etmektedir.¹⁴ Öğretim hizmetinin niteliğini artırmak için öğretmenlerin yeterliklerini belirlemenin önemi büyüktür. Yeterlikler kurumun misyonu ve vizyonu çerçevesinde belirlenir. Yeterlik belirlerken de temelde iki yaklaşım takip edilebilir. Bunlar, a) Kurumun misyonu ve vizyonu çerçevesinde belirlenmiş olan görevler. Bu yaklaşımda önemli olan “tanımlanmış görev”lerdir. Kurumun iç işleyişi çerçevesinde belirlenen bu görevlerden hareketle yeterlik alanları ve düzeyleri belirlenir. b) Bu yaklaşımda öncelikle yapılan iş esas alınarak yeterlikler belirlenir. İş analizleri yapılarak, yapılan işe uygun yeterlikler belirlenir. Her iki yaklaşımın da olumlu ve eksik yönleri bulunmaktadır. Eğer kurum örgütlenmesi ve görev dağılımı iyi yapılamamış ise, bu durum yeterliklerin belirlenmesine olumsuz etki edecektir. Ayrıca uygulamada hangi işlerin yapıldığı da göz ardı edilebilecektir. Öte yan-

¹⁰ M.Faruk Bayraktar, “Kur’an Kurslarının Sorunları ve Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler”, Yaygın Din Eğitiminin Sorunları Sempozyumu (28-29 Mayıs 2002), s. 199-214, İBAV Yayınları, Kayseri, 2003, s. 200; Halis Ayhan, Türkiye’de Din Eğitimi, İstanbul, 1999, s.474.

¹¹ Yıllara göre Kur’an Kurslarının sayıları (1925-2004 arası) için bkz: Ek 1; Jaschke, Gotthard, "Yeni Türkiye’de Kur’an-ı Kerim Kursları", Çev: Nimet Arsan, İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, c.5, cüz 1-4, İstanbul, 1973, s. 61; Şükrü Öztürk, “Kur’an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları”, Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000, s.179.

¹² Halis Ayhan, Türkiye’de Din Eğitimi, 492-502.

¹³ Kur’an Kursu Öğreticilerinin sorunları hakkında bkz. M. Faruk Bayraktar, Eğitim Kurumu Olarak Kur’an Kursları Üzerine Bir Araştırma, İstanbul, 1992; Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000; Ramazan Buyrukçu, Kur’an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği), Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001.

¹⁴ Ziya, Bursalıoğlu, Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara 1981, s. 5

dan yapılan işten hareketle yeterlik belirlemede, uygulama öncelikli olarak göz önüne alındığı için büyük katkılar sağlayabilecektir. Bununla birlikte kurumda iyi bir görev belirlenmesi ve dağılımı yapılmamış ise, birey görevi olmayan pek çok işi yapar konumda olabilecektir. Yeterlik belirlemede, bir yandan kurumun misyonu ve vizyonu çerçevesinde belirlenmiş *görevleri ve örgütsel yapıyı* göz önünde bulundurmak, öte yandan da yapılan işleri inceleyerek *iş analizlerinden* yararlanmak daha uygun olacaktır.

Yeterlik belirlemek çok boyutlu bir iştir. Çeşitli değişkenler, yeterlik belirlemeye etki edebilir. Bu nedenle, öncelikle ilkelerin belirlenmesi gerekmektedir. Yeterlik belirleme ilkeleri olarak şunlardan söz edilebilir:¹⁵

Ölçülebilirlik, yani yeterliklerin gözlenebilir, ölçülebilir olmasıdır.

Genellik, o mesleği yapan herkes için ortak olmasıdır.

Bütünlük, yeterliklerin kendi içlerinde bir bütünlük oluşturmalarıdır.

Tekrarlanabilirlik, yeterliğin her bir birey tarafından sık veya seyrek olarak tekrarlanabilmesidir.

İşlevsellik, yapılması ile bir ürün, bir süreç ya da bir kararın ortaya çıkmasıdır.

Yeterlikleri belirlemenin bir çok işlevleri vardır: Yeterlikler, hizmet öncesi eğitim programlarının hazırlanmasında, öğreticilerin seçiminde, öğreticilerin denetlenmesi ve performanslarının değerlendirilmesinde, Kur'an Kurslarının kredilendirme/ akreditasyonunda, öğreticilerin hizmet içi eğitimlerinde kullanılabilir. Ancak, bu gün hala bir Kur'an Kursu öğreticisinin hangi niteliklere sahip olması gerektiği ortaya konmuş değildir.¹⁶

Bu çalışmada Kur'an Kursu öğreticisinin yeterlikleri teorik olarak ortaya konmaya çalışılacaktır. Dolayısıyla, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Kursu öğreticisi için belirlediği görevler esas alınmıştır. Bununla birlikte, Kur'an Kursları üzerine az sayıda da olsa yapılmış olan alan araştırmalarının sonuçlarından ve halen öğretici olarak görev yapan birkaç kişinin de görüşlerinden yararlanılmıştır. Bunlardan hareketle, ana yeterlik alanları ve yeterlik düzeyleri belirlenerek tartışmaya açılmıştır. Ancak burada "Kur'an Kursu Yöneticisi"nin yeterlikleri ele alınmayacaktır.

2. Kur'an Kurslarının Amaçları:

Kur'an Kursu Öğreticisinin yeterliklerini belirlerken öncelikle bu kursların amaçlarını incelemekte yarar vardır. Kurumun iç işleyişi ve örgütlenmesinde Kur'an Kurslarının işlevlerini ve amaçlarını belirlemek yeterlikleri oluşturmada en temel husustur. Kur'an Kursları, Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde Kur'an

¹⁵ Komisyon, Öğretmen Yeterlilikleri, MEB Basımevi, Ankara, 2002, s. 12

¹⁶ Kur'an'ı öğretecek kişilerin hangi niteliklere sahip olması gerektiğine işaret edilmiş, ancak bunların ölçülebilir, gözlenebilir ve işlevsel olması hususuna dikkat edilmemiştir. Örneğin Bkz. Şevki Saka, "Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Metod", Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 11-113.

ve temel dini bilgilerin öğretimi amacıyla açılan kurslardır. Bu gün Kur'an Kurslarının amacı: nitelikleri uygun olan vatandaşlara;

- a) Kur'an-ı Kerim'i usulüne uygun olarak, yüzünden okumayı öğretmek,
- b) Kur'an-ı Kerim'i doğru bir şekilde okumayı sağlayıcı bilgileri (tecvid, tashih-i huruf ve talim) uygulamalı olarak öğretmek,
- c) İbadetler için gerekli sûre, âyet ve duâları doğru olarak ezberletmek ve bunların meallerini öğretmek,
- d) Hafızlık yaptırmak,
- e) İslâm Dininin inanç, ibadet ve ahlâk esasları ile Peygamberimizin hayatı ve örnek ahlâkı (sireti) hakkında bilgiler vermektir.¹⁷

Görüldüğü gibi Kur'an Kurslarının temel amacı, nitelikleri uygun olan kişilere, Kur'an'ı usulüne uygun okumayı öğretmek ve temel dini bilgileri vermektir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Kur'an Kursları çeşitli şekillerde açılmakta ve eğitim-öğretime devam etmektedir. Bunlar;

- Yatılı Kur'an Kursları (Kız- Erkek)
- Gündüzlü Kur'an Kursları (Kız- Erkek)
- Yaz Kur'an Kurslarıdır.¹⁸

3. Kur'an Kurslarının Müfredatı:

Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma çalışmaları ve hafızlık çalışması yapılan Kur'an Kurslarında yılda 32 hafta ve günde üç saat eğitim-öğretim yapılmaktadır.¹⁹ Yaz Kur'an Kursları ise okulların tatil olduğu zamanlarda, ilköğretimin 5 inci sınıfını tamamlayan öğrenciler için kanuni temsilcilerinin talebine bağlı olarak *Kur'an-ı Kerim'i ve mealini öğrenebilmeleri ve dini bilgilerini geliştirebilmeleri* amacıyla Milli Eğitim Bakanlığının denetim ve gözetiminde açılır. Ancak, bu kursların süresi iki ayı ve haftada beş günü aşamaz.²⁰

Kur'an Kurslarının programı ve haftalık ders saatleri ise şöyledir:

- a) Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma çalışmaları yapılan kurslarda: 18 saat Kur'an-ı Kerim, 1 saat İtikat, 3 saat İbadet, 1 saat Siyer, 1 saat Ahlâk dersi olmak üzere 24 saat zorunlu, ders yapılır.

¹⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği (Resmi Gazete Yayın Tarih ve Sayısı: 03/03/2000/23982) www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

¹⁸ Ramazan Buyrukçu, Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği), Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001, s. 159.

¹⁹ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği, 24/11/2003 tarih ve 25299 sayılı Resmi Gazete; 23/12/2003 tarih ve 25325 sayılı Resmi Gazete, www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

²⁰ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği, 23/12/2003 tarih ve 25325 sayılı Resmi Gazete, www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

b) Hafızlık çalışması yapılan kurslarda; haftalık ders programları 24 saat üzerinden düzenlenir. Bu sürenin 20 saati Kur'an-ı Kerim, 1 saati İtikat, 1 saati İbadet, 1 saati Siyer ve 1 saati de Ahlâk dersi için ayrılır.

c) Yaz kursları: Bu kurslarda günde üç saat eğitim-öğretim yapılır. Bu sürenin iki saati Kur'an-ı Kerim ve meali, bir saati de itikat, ibadet, siyer ve ahlak dersi için ayrılır.²¹

Tablo 1: Kur'an Kursları Ders Programları

Dersler	Kur'an	İtikat	İbadet	Ahlak	Siyer	Toplam
Yüzünden Okuma Yapılan Kurslar	18	1	3	1	1	24 saat
Hafızlık Çalışması Yapılan Kurslar	20	1	1	1	1	24 saat
Yaz Kursları	10	1	1	1	1	14 saat

4. Kur'an Kursu Öğreticisi:

23/11/1999 tarihli ve 23885 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliğine göre Kur'an kursu öğreticilerinde şu nitelikler aranır:

a) Dini yüksek öğrenim yapmış olmak,

Ancak, imam-hatip lisesi mezunu olmak kaydıyla hafız olanlarda bu şart aranmaz.

b) Stajyer Kur'an kursu öğreticiliği belgesine sahip olmak.

Ancak, Başkanlıkça açılan aşere, takrib ve tayyibe kursunu başarı ile bitirenlerden memuriyet müktesebi olanlar en az imam-hatip lisesi mezunu olmak şartıyla Kur'an kursu öğreticiliğine sınavsız atanabilmektedirler.²²

Kur'an Kursu öğreticiliği için Diyanet İşleri Başkanlığı'nca sınav yapılmaktadır. Kuran Kursu öğreticiliği sınavına girenlere, Kur'an-ı Kerim, akaid, fıkıh (ibadet konuları), siyer ve ahlak, hitabet konularında sorular sorulmaktadır.²³

²¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği, (Resmî Gazete Yayın Tarihi ve Sayısı: 03/03/2000/23982) www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.); M. Faruk Bayraktar, "Kur'an Kurslarının Sorunları ve Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler", s.207; Türk Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1996, s.156

²² Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliği, 23/11/1999 tarihli ve 23885 sayılı Resmî Gazete, www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

²³ Diyanet İşleri Başkanlığı Sınav, Atama, Nakil ve Görevde Yükselme Yönetmeliği, 23/11/1999 tarihli ve 23885 sayılı Resmî Gazete, www.diyanet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

Yukarıdaki sınavı başarıyla tamamlayarak göreve atanan Kur'an Kursu öğreticisinin görevleri Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat ve Görev Yönergesi'nde şöyle belirlenmiştir(Madde 106):

- a) Kurs öğrencilerine usulüne göre Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumayı öğretmek,
- b) Yüzünden okumayı öğrenenlere tecvit ve tashih-i huruf konularında bilgiler vermek ve Kur'an-ı Kerimi bu kurallara uygun okumayı öğretmek,
- c) Hafızlık yapmak isteyenlere, Kur'an-ı Kerim'i usulüne göre ezberletmek,
- d) Namaz sureleri ile dualarının aslına uygun okunuşlarını sağlamak, ezberletmek ve meallerini öğretmek,
- e) Müfredat programına göre öğrencilere itikat, ibadet ve ahlak konularında bilgiler vermek ve ibadetlerin yapılışını uygulamalı olarak öğretmek,
- f) Ders kitabı olarak Başkanlıkça yayınlanan kitapları okutmak; Başkanlık yayınları bulunmadığı takdirde Başkanlıkça tavsiye edilip gönderilen kitapları okutmak,
- g) Kursun temiz ve düzenli tutulmasını sağlamak,
- h) Ramazan ayı ile dini gün ve gecelerde müftülükçe verilecek görevleri yapmak,
- ı) Pansiyonu bulunan kurslarda öğrencilerin iâşe ve ibate işlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,
- j) Görevli bulunduğu Kur'an kursunda yurt ve pansiyon olmadığı zaman müftülükçe yapılacak programa göre, yurt ve pansiyonu olan Kur'an kurslarında nöbet tutmak,
- k) Görev alanıyla ilgili konularda amirlerince verilen diğer görevleri yapmak.²⁴

Kur'an kursu öğreticisinden yapması beklenen görevler incelendiğinde şunlar görülmektedir: Öğreticinin, öncelikle Kur'an ve dini bilgileri öğretmek için alan bilgisine sahip olması gerekmektedir. Ayrıca alan bilgisini hedef kitleye öğretebilmek için de öğretim bilgi ve becerisine ihtiyacı vardır. Bunun yanısıra öğreticinin, konu alanı ile öğrencilerin günlük hayatları arasında ilişki kurabilmesine imkan sağlayan genel kültür bilgisine de sahip olması gerekmektedir. Bu temel yeterliklere sahip olabilmeleri için öğreticilerin hizmet öncesinde alan bilgisi, öğretim bilgi-becerisi ve genel kültür yönünden yetişmiş olması gerekmektedir.

Kur'an kursu öğreticisinin niteliği ülkemizdeki din eğitimi-öğretimi faaliyetlerinin niteliğinin gelişimi ile doğrudan ilişkilidir. Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Dairesi'nden ve çeşitli kaynaklardan elde edilen verilere göre 1932-2004 yılları arasında Kur'an Kursu sayıları, öğreticilerin durumu ve mezun olan öğrenci sayıları şöyledir.²⁵

²⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönergesi, Madde: 106, www.diyamet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

²⁵ 1932- 1969 yılları arasındaki veriler, Jaschke Gotthard, "Yeni Türkiye'de Kur'an-ı Kerim Kursları", s. 61; Kur'an Kursu sayıları için bkz: Şükrü Öztürk, "Kur'an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", s.179. 1974-2004 yılları arasındaki istatistiki veriler, Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Dairesi'nden 26.04.2004 tarihinde alınmıştır.

Tablo 2: Kur'an Kursu Öğreticileri ve Öğrencilerinin Sayıları

ÖĞRTM YILI	KUR'AN KURSU SAYISI	ÖĞRETİCİ SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI							
					YÜZÜNDEN			HIFZ			GENEL TOPLM	
		BAY	BAYAN	TOP.	BAY	BAYAN	TOPLAM	BAY	BYN	TOPLM		
1932-33	9	9	9	18	232							
1935-36	14	15	12	27	358	35	393					
1941-42	28	65	68	133	1368	394	1762					
1944-45	31	46	46									
1945-46	41	61	65	126	2021	744						
1947-48	82	99	104	203	4181	1570						
1949-50	117	122	129	251	6387	2290						
1951-52	158	170	205	375	8511	3057						
1954-55	222	241	337	578	11269	5252						
1957-58	263	431	400	831	14728	7188						
1958-59	279	518	500	1018	21925	7764						
1960-61	326	702						2055				
1966-67	621	1176	1244	3420	54117							
1968-69	699	Kadrolu: 1005 Fahri: 2211	3216	1854 9	13496							
1974-75	1007	---	---	---	21.311	20.123	41.434	---	---	---	41.434	
1975-76	1037	---	---	---	20832	22573	43405	---	---	---	43405	
1976-77	1267	---	---	---	21084	28630	49714	---	---	---	49714	
1977-78	1490	---	---	---	23375	32594	55969	---	---	---	55969	
1978-79	1538	---	---	---	30000	33000	63000	---	---	---	63000	
1979-80	2385	---	---	1630	30157	38324	68486	---	---	---	68486	
1980-81	2610	---	---	1870	25513	34293	59806	4297	3713	8010	67816	
1981-82	2773	1110	814	1924	30751	52934	83685	5200	4140	9340	93025	
1982-83	2946	1311	1105	2416	36103	52934	89037	6806	5425	12231	101268	
1983-84	3047	1360	1162	2522	42107	58156	100263	7625	6780	14405	114668	
1984-85	3047	1546	1210	2756	34755	53211	87966	7573	6954	14527	102493	
1985-86	3335	1735	1513	3248	38244	65184	98828	7442	6810	14252	113080	
1986-87	4033	2213	1302	3515	44075	71580	116255	7845	6774	14619	130874	
1987-88	4058	1914	1921	3835	48000	80206	128206	9055	6752	15807	144013	
1988-89	4420	2112	2478	4590	44418	82107	126525	9246	6992	16238	142763	
1989-90	4715	2165	2522	4687	52047	95332	147279	10777	7260	18037	165416	
1990-91	4998	2210	2635	4845	51862	94744	146606	11206	6555	17761	164367	
1991-92	4557	2194	2673	4867	49812	102418	152230	10574	6235	16810	169040	
1992-93	4925	2278	2647	4925	51546	102910	154456	11523	6764	18287	172743	
1993-94	5234	2592	2703	5295	49533	107780	157313	12767	6812	19579	176892	
1994-95	5483	2570	2810	5380	50914	121139	172053	13805	7670	21475	193528	
1995-96	5949	2581	2587	5168	47292	111296	158588	14237	8164	22401	180984	
1996-97	5241	2578	2932	5510	46258	109718	155976	13679	7465	21144	177120	
1997-98	4890	2442	2858	5300	34079	104215	138294	13893	7996	21889	155210	
1998-99	4047	2324	2837	5161	11710	74461	86171	14109	12477	26586	112757	
1999-00	3305	2045	2794	4839	9700	75087	84787	8961	8167	17128	101915	
2000-01	3252	1942	2689	4631	8542	70036	78578	5414	6361	11775	90353	
2001-02	3368	1788	2603	4391	14204	82031	96235	3160	4714	7874	104109	
2002-03	3664	1681	2576	4257	13497	95627	109124	3595	5843	9438	118562	
2003-04	3852	1205	2382	3587	12828	110204	123032	3901	7473	11374	134406	

Tablo incelendiğinde Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Kur'an kurslarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin sayısının giderek arttığı görülmektedir. Kur'an kurslarında verilen eğitimin niteliği büyük oranda din eğitiminin ülkemizdeki gelişim serüveni ile ilişkili bir şekilde ilerlemektedir.

Kur'an kursu öğretmenlerinin mezuniyet durumlarını ortaya koyan kesin kayıtlara ulaşılamamıştır. Ancak bir araştırmaya göre, 2000 yılı itibarıyla görev yapan 4298 Kur'an Kursu öğreticisinin; 361'i Fakülte ve İMYO mezunu; 3937'si 2-3 yıllık yüksek okul, İHL, Ortaokul ve ilkokul mezunudur.²⁶ Bu da göstermektedir ki, 2000 yılı itibarıyla öğretmenlerin ancak % 8.39'u yüksek öğretim mezunudur. Geriye kalan % 91.61'i ise ortaöğretim mezunudur. Ancak son yıllarda ilahiyat fakültesi mezunları ile yüksek öğretim mezunu Kur'an Kursu öğretmenlerinin sayısının gün geçtikçe arttığı gözlenmektedir. Bununla birlikte, orta öğretim düzeyinde öğrenilen alan bilgisinin yeterli olmayacağı açıktır. Ayrıca orta öğretim döneminde öğretim bilgi ve becerisine yönelik derslerin alınmadığı da düşünülürse, öğretmenlerin yeterliliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Buyrukçu'nun yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre her ne kadar öğretmenler kendilerini hem alan bilgisi hem de öğretim becerisi açısından yeterli görseler de, araştırmacı tarafından yapılan değerlendirmeye göre "mesleki bilgileri sınırlı, pedagojik formasyonları ise yetersizdir."²⁷

5. Kur'an Kursu Öğreticisinin Yeterlik Alanları ve Yeterlikleri:

Kur'an Kursu öğreticisinin görevleri dikkate alındığında onun öğretim hizmetini etkin bir şekilde yürütebilmesi için alan bilgisi, eğitim-öğretim bilgi ve becerisi, genel kültür olmak üzere üç temel alanda yeterli olması gerekmektedir.

5.1 Alan Bilgisi Yeterlikleri:²⁸

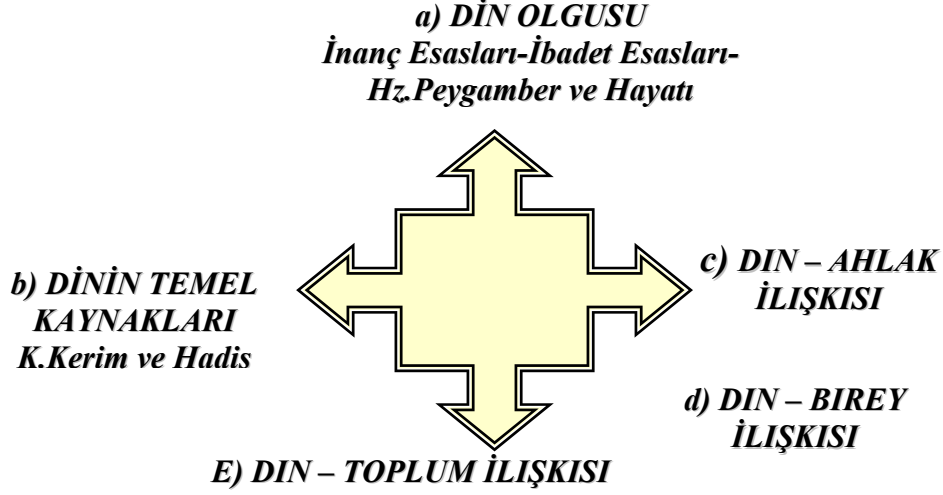
Öğreticilerin öğretmekle yükümlü oldukları alanla ilgili bilgi, beceri ve tutumlarını kapsayan yeterlik boyutudur. Bu boyut öğreticinin konu alanı ile ilgili yeterliklerini içermektedir. Kur'an Kursu öğreticisinin alan bilgisi temel yeterlik alanı şu alt alanlara ayrılmıştır.

- a) Din Olgusu (İnanç esasları, İbadet esasları, Hz. Peygamber ve hayatı)
- b) Dinin Temel Kaynakları
- c) Din – Ahlak İlişkisi
- d) Din – Birey İlişkisi
- e) Din – Toplum İlişkisi

²⁶ M.Faruk Bayraktar, "Kur'an Kurslarının Sorunları ve Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler", s. 202.

²⁷ Ramazan Buyrukçu, Kur'an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği), s.109, 171.

²⁸ Alan Bilgisi Yeterliklerinin ana çerçevesi E.Ü İlahiyat Fakültesi'nde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerini belirlemek üzere oluşturulan komisyonun çalışmasından alınmıştır.

Şekil 1: Alan Bilgisi Yeterlikleri

Tablo 3: Alan Bilgisi Yeterlikleri

KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİ ALAN BİLGİSİ YETERLİKLERİ		
Yeterlik Alanları		Yeterlik Düzeyleri
a) Din Olgusu	1	Dini kavramları doğru olarak açıklayabilme
	2	Çevresindeki dini motifleri tanıyabilme
	3	Çevresindeki dini motifleri yorumlayabilme
	4	Din olgusunun zaman ve mekan içerisindeki değişimlerini açıklayabilme
	5	Dinin temel varsayımlarını açıklayabilme
	6	Dinin temel varsayımlarına yönelik eleştirileri irdeleyebilme
	7	Dini sorunların çözüm yollarını değerlendirebilme ve çözüm üretebilme
	8	Dinin evrensel değerlere katkısını açıklayabilme
	9	İnsanın doğa ile ilişkisine dair dinin yorumunu açıklayabilme
	10	Evrendeki düzen hakkında dinin yorumunu açıklayabilme
	11	Din – bilim ilişkisini açıklayabilme
İnanç Esasları	12	İnanç esaslarını açıklayabilme
	13	İnanç esaslarının birbiri ile ilişkisini açıklayabilme
	14	İnanç esaslarının bireyin hayatına katkılarını açıklayabilme
	15	İnanç esaslarının toplumsal hayata katkılarını açıklayabilme
	16	İnanç esasları ile ilgili sorunların çözüm yollarını irdeleyebilme
	17	İnanç esaslarını açıklayan temel geleneksel yorumları irdeleyebilme
	İbadet Esasları	18
19		İbadet kavramının içeriği ile güzel davranışlar arasındaki ilişkiyi açıklayabilme
20		İbadetin Allah'a karşı sevgi, saygı ve şükran duygularının ifadesi olduğunun farkında olma
21		İbadetlerin bireyin davranışlarına etkilerini yorumlayabilme
22		İbadetlerin toplumsal yaşama katkılarını yorumlayabilme
23		İbadetler ile ilgili sorunların çözüm yollarını irdeleyebilme
24		İbadetleri usulüne uygun yapabilme

	25	İbadetlerin usulüne uygun bir şekilde nasıl yapılabileceğini gösterebilme
	26	İbadet esaslarını açıklayan temel geleneksel yorumları irdeleyebilme
Hz. Peygamber ve Hayatı	27	Hz. Peygamberin hayatını kronolojik olarak açıklayabilme
	28	Hz. Peygamberin yaşadığı ortamın özelliklerini açıklayabilme
	29	Hz. Peygamberin ahlaki özelliklerini örneklerle açıklayabilme
	30	Hz. Peygamberin dindeki yerini açıklayabilme
b) Dinin Temel Kaynakları	31	Dinin kaynaklarını açıklayabilme
	32	Dinin kaynakları arasındaki farklılıkları açıklayabilme
	33	Kur'an'a ait olan ile sonradan üretilen arasındaki farkı ayırt edebilme
	34	Ayet ve hadislerin inmiş ve söyleniş bağlarını açıklayabilme
	35	Öğretim konusu ile ilgili ayet ve hadisleri doğru olarak seçip yorumlayabilme
	36	Dini sorunların nasıl ve nerelerden araştırılabileceğini açıklayabilme
K. Kerim	37	Kur'an'ı yüzünden doğru bir şekilde okuyabilme
	38	Kur'an okumada öğrencinin yaptığı yanlışlıkları tespit edebilme
	39	Belli başlı tecvid kurallarını örnekleriyle açıklayabilme
	40	Belli başlı tecvid kurallarını uygulayabilme
	41	Ezberden bazı sure ve duaları okuyabilme
	42	Kur'an'dan bazı sure ve duaların mealini açıklayabilme
	43	Kur'an'ın ana konularını açıklayabilme
	44	Kur'an öğretimi yöntemlerinin özelliklerini açıklayabilme
c) Din-Ahlak İlişkisi	45	Din-ahlak ilişkisini açıklayabilme
	46	Ahlaki değerleri açıklayabilme
	47	Ahlaki değerleri içselleştirebilme
	48	İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki etkisini fark edebilme
	49	Ahlaki sorunlara çözüm üretebilme
	50	Kötü alışkanlıklarla mücadelede dinin katkısını açıklayabilme
d) Din-Birey İlişkisi	51	Dinin bireye katkılarını açıklayabilme
	52	Dinin, bireyin sosyalleşmesine katkılarını yorumlayabilme
	53	Bireyin kültürel düzeyinin onun din anlayışında belirleyici role sahip olduğunun farkında olma
	54	Bireyin varlıkla ilgili temel soruların bilincine varmasına dinin katkısını açıklayabilme
	55	Bireyin dinle ilgili temel sorularının cevaplarını açıklayabilme
	56	Kişilik bütünlüğünü kazanmaya ve sürdürmeye dinin katkısını açıklayabilme
	57	İnanç-davranış arasındaki ilişkinin önemini açıklayabilme
	58	Duanın bireye katkılarını açıklayabilme
e) Din-Toplum İlişkisi	59	Dinin milli birlik ve beraberliğe olan katkılarını açıklayabilme
	60	Dinin dostluk, kardeşlik ve arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirici özelliğinin farkında olma
	61	Dinin toplum üzerindeki etkilerini analiz edebilme
	62	Toplumsal şartların dini yaşayış üzerindeki etkilerini açıklayabilme
	63	Kutsal gün ve gecelerin toplumsal uzlaşmaya katkılarının bilincinde olma
	64	Kutsal gün ve gecelerin özelliklerini açıklayabilme
	65	Kutsal gün ve gecelere uygun konuşma hazırlayabilme

	66	Kutsal gün ve gecelere uygun konuşmalar yapabilme
	67	Dinsel anlayış ve uygulama farklılıklarının birer zenginlik olduğunun bilincinde olma
	68	Milli, dini, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemiş olma
	69	Din ve vicdan özgürlüğünün gerekliliğini açıklayabilme
	70	Düşünce ve ifade özgürlüğünün gerekliliğini açıklayabilme
	71	Dinin, vatan-millet- bayrak- şehitlik-gazilik gibi milli değerlere olan katkısının farkında olma
	72	Diğer dinleri temel özellikleri ile tanıyabilme
	73	Farklı din ve inançlara hoş görü ve anlayışla yaklaşmanın gerekliliğini açıklayabilme
	74	Diğer dinlere hoşgörülle yaklaşabilmenin önemini farkında olma

Hafız yetiştirecek bir Kur'an Kursu Öğreticisinin yukarıdaki yeterliklerin yanı sıra şu yeterliklere sahip olması gerekir:

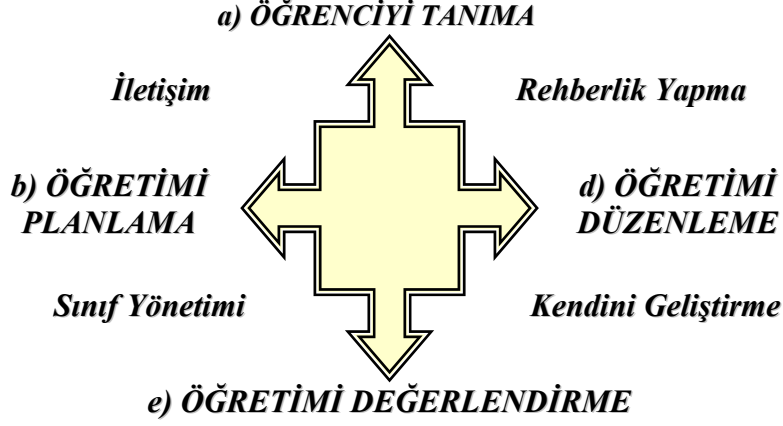
1	Kur'anı usulüne uygun ezbere okuyabilme
2	Kur'anı ezberleme yollarını açıklayabilme
3	Öğrencilerin Kur'anı ezberleme yollarındaki yanlışlıklarını düzeltebilme
4	Kur'an öğretimi yöntemlerinin özelliklerini açıklayabilme

5.2. Eğitim - Öğretim Yeterlikleri:

Eğitim-öğretim yeterlikleri, eğitim sürecinde öğreticinin alanına ilişkin bilgi, beceri ve tutumları başkalarına öğretme veya onların öğrenilmesi için uygun fırsat ve olanakları oluşturma yeterlikleridir.²⁹ Kur'an Kursu öğreticisinin eğitim-öğretim bilgi ve becerisine yönelik yeterlikleri ise şu alt alanlara ayrılmıştır:

- a) Öğrenciyi Tanıma
- b) Öğretimi Planlama
- c) Öğretimi Düzenleme
- d) Sınıf Yönetimi
- e) İletişim
- f) Öğretimi Ölçme ve Değerlendirme
- g) Rehberlik Yapma
- h) Kendini Geliştirme

²⁹ Öğretmen Yeterlilikleri, s. 11.

Şekil 2: Eğitim-Öğretim Yeterlikleri

Tablo 4: Eğitim-Öğretim Yeterlikleri³⁰

KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİM YETERLİKLERİ		
Yeterlik Alanları	Yeterlik Düzeyleri	
a) Öğrenciyi Tanıma	1	Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıma (bilişsel, duyuşsal, devinişsel, bedensel)
	2	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma
	3	Öğrencilerin sosyo-ekonomik özelliklerini tanıma
	4	Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini belirleme
	5	Öğrencilerin öğrenme stilini tanıma
	6	Öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkileri tanıma
	7	Öğrenciyi tanımada ilgililerle işbirliği yapma
b) Öğretimi Planlama	8	Öğretimin amaçlarını (hedef ve davranışları) belirleme
	9	Öğretimin içeriğini belirleme
	10	Öğretim yöntem ve tekniklerini belirleme
	11	Hedef ve davranışlara uygun öğretim araç-gereçleri ve materyalleri belirleme
	12	Hedef ve davranışlara uygun öğretim materyalleri hazırlama
	13	Hedef davranışlara uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirleme
	14	Ders planı yapma
	15	Planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma
c) Öğretimi Düzenleme	16	Öğrencinin ilgi ve dikkatini konuya çekme
	17	İşlenen konuyu önceki ve sonraki konularla ilişkilendirme
	18	Öğrencinin ihtiyaçları ile konu arasında bağ kurma
	19	Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek fırsatlar oluşturma
	20	Konunun hedef ve davranışlarını açık bir biçimde ifade etme

³⁰ Komisyon, Öğretmen Yeterlilikleri, MEB Basımevi, Ankara, 2002. den alınmıştır.

	21	Öğrenciye hedef davranışlara ulaşma yollarını bildirme
	22	Öğrencileri derse güdüleme
	23	Konuyu öğrencilerin düzeyine uygun bir biçimde sunma
	24	Öğrencilerin gelişim özelliklerine ve ön öğrenmelerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma
	25	Öğrencilerin derse katılımını sağlayacak etkinlikler uygulama (bireysel, ikili, grup çalışması, gösteri, gezi, gözlem, deney, panel vb)
	26	Öğrencilerin düzeylerine uygun sorular sorma
	27	Öğrencilerin konuya ilgilerini çekecek ve düşünmelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorma
	28	Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine yardım etme
	29	Konuya ilişkin kavramları uygun biçimde sıralama ve iyi seçilmiş örneklerle sunma
	30	Öğrencilerin konuyla ilgili eksiklerini kendi kendilerine öğrenme becerilerini geliştirmeye yönlendirme
	31	Öğrencilere kendi kendilerine öğrenme yollarını gösterme/öğrenmeyi öğretme
	32	Öğrencileri araştırma ve inceleme çalışmalarına yönlendirme
	33	Yeri geldikçe konuyla ilgili özetler yapma
	34	Öğrencileri bir sonraki derse hazırlama
	35	Öğretimin hedeflerine uygun araç-gereç ve materyal kullanma
	36	Yazı tahtasını kullanma
	37	Ders araç gereçleri kullanma (tepe göz, slayt, video, bilgisayar vb)
	38	Öğretimde şema, şekil, grafik gibi görsel materyalleri kullanma
	39	Derse özgü araç-gereç hazırlama ve geliştirme
d) Sınıf Yönetimi	40	Öğrencilere sınıfta kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli bir öğrenme ortamı sağlama ve bunu sürdürme
	41	Sınıfta uyulacak kuralları öğrencilerle birlikte belirleme
	42	Olumlu ve olumsuz davranışları belirleme
	43	Olumlu davranışları yapmaya motive etme
	44	Olumlu davranışları övme, pekiştirme
	45	Olumsuz davranışları ortaya çıkaran durumları düzeltme
	46	Pekiştirme ve caydırma listesi hazırlama
	47	Zamanı etkili biçimde kullanma/ Zamanı yönetme
	48	Dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alma
	49	Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlama
	50	Öğrencilere gerekli yerlerde ipucu verme
	51	Öğrencilere, davranışlarına ilişkin dönüt verme
	52	Ödül ve yaptırımları uygun ve etkili biçimde kullanma
	53	Öğretim hızını öğrenciye göre ayarlama
	54	Öğrenci devamını kontrol etme
e) İletişim	55	Anlaşılır açıklamalar yapma ve yönergeler verme
	56	Ses tonunu etkili biçimde kullanma
	57	Sözel dili etkili biçimde kullanma
	58	Beden dilini etkili biçimde kullanma (duruş, mimikler, el, kol hareketleri)
	59	Sınıf içinde etkili iletişimi sağlama (öğretici-öğrenci, öğrenci- öğretici, öğrenci-öğrenci etkileşimi)
	60	Kurs yöneticileri, meslektaşları, diğer kurs personeli, veliler ve ilgili eğitim kuruluşlarıyla iletişim kurma

f) Öğretimi Ölçme ve Değerlendirme	61	Öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma düzeyini belirleme
	62	Öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve sonuçları öğrencilerin gelişmesini sağlayacak önerileri içeren dönütler verme
	63	Yapılan etkinliklerin (sınav, ödev, gözlem) ve sağlanan gelişmenin kayıtlarını tutma, sonuçlarını düzenli aralıklarla öğrenciye bildirme
	64	Öğrenme eksikliklerini , yanlışlıklarını belirleme ve giderme
	65	Başarısız öğrencilere etkin yönlendirmeler yapma
g) Rehberlik Yapma	66	Öğrencilerin uyum sorunlarını çözmelerine yardımcı olma
	67	Öğrencilerin sorunlarının farkına varmalarına yardımcı olma
	68	Öğrencilerin sorunlarının çözümüne yardımcı olma
h) Kendini Geliştirme	69	Mesleki öneri ve eleştirilere açık olma
	70	Öğrencilerden, öğreticinin performansı ile ilgili değerlendirmeler yapmalarını isteme
	71	Mesleki açıdan kendini değerlendirme ve bilgi düzeyini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme
	72	Mesleğini severek yapma

5.3. Genel Kültür Yeterlikleri :

Genel kültür yeterliği, öğreticinin mesleğini uygularken alanıyla diğer disiplinler arasında ilişki kurma bilgi ve becerilerini kapsamaktadır. Bunun kapsamı çok geniştir ve değişkendir.³¹ Genel kültür bilgileri alana ilişkin olay ve olguları açıklamada, disiplinler arası ilişkilerin kurulmasında, konunun öğretim ilkelerine uygun bir şekilde yaşama geçirilmesinde yardımcı olur.

Tablo 5: Genel Kültür Yeterlikleri

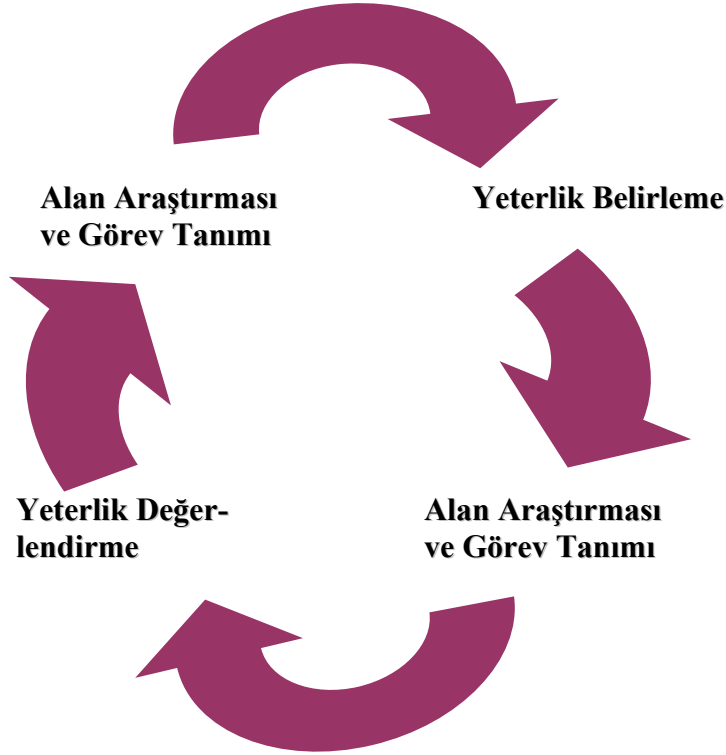
KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİSİNİN GENEL KÜLTÜR YETERLİKLERİ	
1	Din olgusunun diğer olgulardan farkını ve onlarla ilişkisini açıklayabilme
2	Din olgusunu açıklamada diğer disiplinlerin kavramlarından yararlanabilme
3	Farklı disiplinlere ilişkin bilgilerle din alanı arasında bağ kurabilme
4	Dinin dil, kültür, sanat, örf ve adetler üzerindeki etkilerini çözümlenebilme
5	Kültürel çoğulculuğu, bir zenginlik olarak algılayabilme
6	Genel kültürlerini geliştirmeleri için öğrencileri yönlendirebilme

Sonuç:

Kur'an öğretimi köklü bir geleneğe sahiptir. Bununla birlikte Kur'an öğreticisinin hangi niteliklere sahip olması gerektiği bu gelenekle ilişkili olarak sürekli bir şekilde geliştirilmelidir. Bu bir ihtiyaçtır. Kur'an kursları, din eğitim-öğretimi faaliyetinin kesintisiz bir şekilde yapıldığı kurumlardır. Ancak, öğreticilerin nitelik-

³¹ Öğretmen Yeterlikleri, s. 17

leri henüz belirlenmemiştir. Yeterlik belirleme çalışmalarının hem hizmet öncesi, hem de hizmet içi eğitim-öğretim faaliyetleri ve program geliştirme çalışmalarının geliştirilmesine katkıları vardır. Bir alana özgü yeterlikleri belirlemek, sonuçlanmış bir çalışma değildir. Bilakis, alan araştırmalarına bir zemin ve çerçeve sunma, tartışmaya açma işlemidir. Belirlenen yeterlikler sürekli olarak alan araştırmalarına konu edilerek geliştirilmeli, günün ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmelidir. Bu çerçevede hem kurumun misyonu ve vizyonu çerçevesinde belirlenmiş olan “görev tanımları” hem de “iş analizleri” temele alınmalıdır. Her ikisinin temele alınmasıyla oluşturulan yeterlikler, çağın ihtiyaçları ve toplumsal yaşamdaki değişiklikler çerçevesinde sürekli geliştirilmelidir. Bu çerçevede yeterlik belirlemeden söz etmek yerine "yeterlik geliştirme" çalışmalarından söz etmek daha uygun olsa gerek. (Bkz. Şekil:3) Kur'an kursu öğreticisinin yeterlikleri de çeşitli boyutlarıyla alan araştırmalarına konu edilmeli, belirlenen yeterlikler yeniden yeniden gözden geçirilmelidir.

Şekil 3 : Yeterlik Geliştirme Süreci

EK: 1 (1927-2004 Yılları Arasında Kur'an Kursu Sayıları)³²

YILLARA GÖRE KUR'AN KURSU SAYILARI					
Öğretim Yılı	Kur'an Kursu Sayısı	Öğretim Yılı	Kur'an Kursu Sayısı	Öğretim Yılı	Kur'an Kursu Sayısı
1927-28	---	1953-54	199	1979-80	2385
1928-29	---	1954-55	222	1980-81	2610
1929-30	---	1955-56	237	1981-82	2773
1930-31	---	1956-57	245	1982-83	2946
1931-32	---	1957-58	263	1983-84	3047
1932-33	---	1958-59	279	1984-85	3047
1933-34	---	1959-60	301	1985-86	3335
1934-35	1	1960-61	326	1986-87	4033
1935-36	2	1961-62	345	1987-88	4058
1936-37	2	1962-63	371	1988-89	4420
1937-38	4	1963-64	399	1989-90	4715
1938-39	6	1964-65	434	1990-91	4998
1939-40	10	1965-66	485	1991-92	4557
1940-41	11	1966-67	621	1992-93	4925
1941-42	17	1967-68	661	1993-94	5234
1942-43	19	1968-69	699	1994-95	5483
1943-44	24	1969-70	749	1995-96	5949
1944-45	31	1970-71	786	1996-97	5241
1945-46	41	1971-72	808	1997-98	4890
1946-47	62	+1972-73	848	1998-99	4047
1947-48	82	1973-74	977	1999-00	3305
1948-49	100	1974-75	1007	2000-01	3252
1949-50	117	1975-76	1037	2001-02	3368
1950-51	144	1976-77	1267	2002-03	3664
1951-52	158	1977-78	1490	2003-04	3852
1952-53	163	1978-79	1538		

³² Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Dairesinden 26.02.2003 tarihi itibarıyla elde edilen verilere göre. Ancak, 1925-1942 tarihleri arasındaki verilerde Din Eğitimi Dairesinden alınan verilerle, kendi döneminin Din Eğitimi Daire Başkanı Şükrü Öztürk'ün verileri arasında farklılıklar mevcuttur. Bkz. Şükrü Öztürk, "Kur'an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", s. 176.

KAYNAKÇA

- Aydın, M. Şevki; "Muallim Peygamber", **E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 9, Kayseri, 1996.
- Ayhan,Halis; **Türkiye’de Din Eğitimi**, İstanbul, 1999
- Baltacı, Cahit; "Türk Eğitim Sisteminde Kur’an Kurslarının Yeri", **Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Bayraktar, M.Faruk; **Eğitim Kurumu Olarak Kur’an Kursları Üzerine Bir Araştırma**, İstanbul, 1992.
- Bayraktar, M.Faruk; "Kur’an Kurslarının Sorunları ve Geleceği İle İlgili Bazı Düşünceler", **Yaygın Din Eğitiminin Sorunları Sempozyumu (28-29 Mayıs 2002)**, s. 199-214, İBAV Yayınları, Kayseri, 2003
- Bilgin, Beyza; Selçuk, Mualla; **Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri**, Akid Yay., Ankara, 1991.
- Bozkurt, Nebi; "Dar’ül Kurra", **DİA**, VIII, İstanbul, 1993.
- Bursalıoğlu, Ziya; **Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara 1981
- Buyrukçu, Ramazan; **Kur’an Kurslarında Din Eğitimi ve Öğretiminin Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Göller Bölgesi Örneği)**, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001.
- Çelebi,Ahmed; **İslam’da Eğitim Öğretim Tarihi**, Ter: Ali Yardım, Damla Yay., İstanbul, 1983.
- www.diyamet.gov.tr/turkish/mevzuat** (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)
- Gotthard, Jaschke;"Yeni Türkiye’de Kur’an-ı Kerim Kursları", Çev: Nimet Arsan, **İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi**, c.5, cüz 1-4, İstanbul, 1973.
- Kazıcı, Ziya; "Bir Eğitim Kurumu Olarak Dar’u-l Kura", **Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Komisyon; **Öğretmen Yeterlilikleri**, MEB Basımevi, Ankara, 2002.
- Komisyon;**Türk Eğitim Sistemi Alternatif Perspektif**, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1996.
- Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Öztürk, Şükrü; "Kur’an Kurslarının Eğitim ve Kültür Hayatımıza Katkıları", **Kur’an Kurslarında Eğitim, Öğretim ve Verimlilik**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2000.
- Saka, Şevki; "Kur’an-ı Kerim Öğretiminde Metod", **Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991.